24/03/2021

Возглас „Светлост Христова просветљује све” и древни чин дочекивања вечерње светлости

Услед греховне бујице овога света; која помрачује душе, сваком члану Цркве Христове потребна је истинска и суштинска светлост Христова која „просветљује и освећује свакога човека који долази на свет“, што нам потврђује молитва Првог часа. Разговор о Светлости је увек разговор о Богу, који јесте једина истинска Светлост.

У Литиргији пређеосвећених дарова, коју служимо у данима Свете четрдесетнице, произноси се возглас: „Светлост Христова просветљује све”. Врло су занимљива светоотачка тумачења о овом благослову; неки га доводе у везу са читањем Старога завета, говорећи да благослов за време читања

старозаветних одељака показује да су праоци и пророци били просветљени истом светлошћу Божјом која и данас све просветљује, светлошћу Спаситеља који се јавио свету, а кога су они најавили.

Свети Симеон Солунски говори да благослов између два старозаветна читања има следећи смисао: Постање говори о почетку, о стварању бића и паду Адамовом, а друга паримија из Прича Соломонових тајанствено поучава о Сину Божјем, а тог Сина називају Премудрост и кажу да ће „Премудрост себи саградити дом“, тј. Пресвето Тело Његово. Премудрост је, дакле, сâм Син Божји који нас просветљује и освећује.

Светлост Христова помиње се још у 4. веку, и ови спомени се односе на дочекивање вечерње светлости, тј. на паљење светлости приликом вечерњег богослужења. На једном месту Свети Василије Велики сведочи о древној химни „Свјете тихиј“, коју је народ изговарао приликом дочекивања вечерње светлости. Тумачећи поредак благосиљања вечерње светлости на Литургији пређеосвећених дарова, Свети Симеон Солунски наглашава да паљење вечерње светлости указује на то да је нама који смо у сенци греха, засијала Светлост истинита и светлошћу своје благодати испунила васељену.

Овај древни возглас је неодвојив од чина уношења вечерње светлости. Генезу уношења светлости у богослужбено сабрање налазимо у јеврејској традицији, јер су Јудејци благодарили Богу на светлости коју им је даровао. Хришћани су касније преосмислили овај чин гледајући у њему симболику оприсутњавања Сâмог Господа који је Светлост истинита.

У древном спису из 3. века под називом „Апостолско предање”, у 25. поглављу налазимо сведочанство о чину уношења вечерње светлости: „Када је Епископ присутан и вече је дошло, ђакон доноси лампу и, стојећи испред свих присутних, он благодари…” И потом чита следећу молитву: „Благодаримо ти, Господе, преко Сина твога Исуса Христа Господа нашег, кроз којег си и нас просветлио откривајући нам Светлост непропадљиву, пошто смо прешли ток дана и дошли на почетак ноћи, наситивши се светлошћу дана коју си Ти саздао за наше задовољство и пошто сада благодаћу твојом не оскудевамо у светлости вечерњој, хвалимо Те и прослављамо кроз Сина твога Исуса Христа Господа нашег, кроз којег Теби слава, моћ и част са Светим Духом, сада и увек и у векове векова амин”.

По речима професора Јована Фундулиса, у древном времену Хришћанске цркве паљење и уношење вечерње светлости задобило је карактер чина и повезивано је са благословима, химнама и радосним поздравима. С друге

стране, Св. Василије Велики сводочи о древној химни „Свјете тихиј“, коју је народ свечано изговарао приликом дочекивања вечерње светлости, и каже: „Наши оци су сматрали да благослов вечерње светлости не треба дочекивати у ћутању, него да се благодари чим се вечерња светлост појави“ (дело „О Светом Духу”, гл. 29).

Св. Симеон Архиепископ Солунски сведочи о древној пракси да је ђакон произносио возглас „Светлост Христова просветљује све” приликом уношења вечерње светлости, и у практичном смислу то је био знак за паљење свих светиљки у храму. Пре овог возгласа у храму није било светла; чак је и вечерњи мали вход вршен без светла, а то алегоријски, по Светом Симеону Солунском, представља Христов први долазак у ћутању, када смо били у мраку.

По сведочењу Етеријиног Путописа из 4. века, на Гробу Христовом у Јерусалиму у току вечерњег богослужења светлост није уношена у храм споља, већ је њено паљење вршено унутар храма, а потом су од ње паљене друге светиљке и кандила у Храму Гроба Господњег. По Светом Григорију Ниском, светиљке паљене у храму коришћене су ван храма, и у хришћанским домовима.

Из свега овога можемо доћи до закључка да светлост у богослужењу има како симболички значај, тако и практичну намену. Светлост у храму омогућава да богослужење буде део сведочења Тајне присуства Бога међу људима – Бога који је Сâм Светлост. Светлост омогућава да богослужење изрази духовну радост и славу Цркве и да буде предзнак будуће невечерње светлости Царства Божјег.

„Светлост Христова просветљује све и сва. У тим кратким речима је садржана сва истина људског живота. У њима је садржана истина о овом свету у којем ми живимо и у којем се рађамо. У њима је садржана истина о човечанству, о роду људском, о ономе на шта је призван и позван род људски; род људски и свако људско биће и свако створење призвани су да их обасја светлост Лица Христова. Да их обасја и да их испуни та светлост Христова која просвећује и освећује све и сва.”

mitropolija.com